

Dr. Kovács Andrea

ELTE ÁJK Magyar Állam- és Jogtörténeti Tanszék

Témavezető: Dr. Gosztonyi Gergely habilitált egyetemi docens

DOI: <https://doi.org/10.55052/themis.2024.1.36>

A mesterséges intelligencia jogi megítélésének egyes kérdései

1. Bevezetés

A 2020-as évek meghatározó technológiai jelensége a generatív mesterséges intelligencia széleskörű elterjedése. A ChatGPT és a Midjourney elérhetővé válásával a technológia kilépett a sci-fik és laborok világából és a mindennapi életünk részévé vált. Számtalan cég jelentette be valamilyen mesterséges intelligencia fejlesztését, legyen az akár a Google Bard-ja, a Microsoft Copilot-ja, vagy az OpenAI ChatGPT mellett fejlesztett egyéb modelljei, mint a GPT4 vagy a Dall-E. Mindezek a modellek magukkal hozták, hogy az eddig csak a könyvek lapjairól vagy a filmvászonról ismert élethelyzetekkel a közeljövőben szembe kell néznünk: vezető nélküli autók jelennek meg az utakon, pénzügyeinkről az eddigieknél is több algoritmus gondoskodik, egészségügyi tanácsért pedig egy géphez fordulhatunk. Mindezek magukkal hozzák azt a kérdést is, hogy ki felel majd az így keletkező károkért. Ki fizesse ki az autón keletkező karcot, visszakaphatjuk-e a pénzünk egy rossz gépi döntés után, vagy kit vonhatunk felelősségre, ha egészségi állapotunk romlik egy rosszul megválasztott gyógyszer miatt? Amennyiben felelősségre vonhatjuk a mesterséges intelligenciát, vajon jogokat is adhatunk-e neki?

A tanulmány ezekkel a kérdésekkel absztraktabb szinten foglalkozik, tárgya a mesterséges intelligencia személyként való elismerésének lehetősége, annak jogképességet érintő vonzataival. Röviden ismertetem a mesterséges intelligencia fogalmát, különös tekintettel az erős és gyenge mesterséges intelligencia meghatározására, ezt követően felvetem a mesterséges intelligencia személyként való elismerésének kérdéseit egyes jogágak tükrében, kiemelve a véleménynyilvánítás szabadságához való jogot és annak problematikáját.

2. Mesterséges intelligencia fogalmi keretei

Az Európai Unió mesterséges intelligenciára vonatkozó rendelete¹ a mesterséges intelligencia rendszert úgy határozza meg mint szoftvert, amit a rendelet mellékletében foglalt technikával vagy megközelítéssel fejlesztettek ki, és ami olyan kimeneteket képes generálni, amelyek befolyásolják a környezetét. Ilyen kimenet lehet például tartalom generálása, előrejelzés, döntés vagy ajánlás.² Az I. számú mellékletben felsorolt technikák (a) a gépi tanulás, amely alatt értendő a felügyelet nélküli tanulás és a mélytanulás is; (b) a logikai és tudás alapú megközelítések, mint például tudásbázisok, következtető-motorok; valamint (c) a statisztikai megközelítések.³

A rendelet a mesterséges intelligencia rendszereknél kockázat szerinti megközelítést alkalmaz az osztályozáshoz: nagy kockázatú és nem nagy kockázatú rendszerekről beszélhetünk.⁴ Ez utóbbiakra a rendelet mindössze néhány tiltást tartalmaz,⁵ míg a nagy kockázatú rendszerek esetében lényegesen több kötelezettséget határoz meg. Ilyen kötelezettség például a kockázatkezelési rendszer létrehozása,⁶ a megfelelő adatkezelési és adatgazdálkodási gyakorlatok kialakítása,⁷ megfelelő műszaki dokumentáció naprakészen tartása,⁸ a mesterséges intelligencia naplózása.⁹

Nagy kockázatúnak minősül egy mesterséges intelligencia rendszer, ha a rendelet II. számú mellékletében foglalt valamely uniós harmonizációs jogszabály hatálya alá tartozó termék részét képezi, vagy maga a termék a mesterséges intelligencia, vagy ilyen termék forgalomba hozatalához,

¹ Az Európai Parlament és Tanács rendelete a mesterséges intelligenciára vonatkozó harmonizált szabályok (a mesterséges intelligenciáról szóló jogszabály) megállapításáról és egyes uniós jogalkotási aktusok módosításáról szóló javaslata COM(2021) 206 final 2021/0106(COD) (a továbbiakban: mesterséges intelligencia rendelet); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52021PC0206> (elérés dátuma: 2024.04.30.) Az elfogadott szöveg magyar nyelvű fordítása a kézirat lezárásakor még nem elérhető.

² Mesterséges intelligencia rendelet 3. Cikk 1. Vö. az amerikai fogalommal, ami a mesterséges intelligencia rendszer alatt azokat a szoftvereket, hardvereket, applikációkat, eszközöket és segédprogramokat érti, amelyek részben vagy egészben mesterséges intelligenciával működnek. Executive Order (E.O.) 14110 on Safe, Secure and Trustworthy Development and Use of Artificial Intelligence, 88 FR 75191 (a továbbiakban: E.O. 14110) Section 3. (e) bekezdés. Ugyanakkor kísértetiesen hasonló megfogalmazást találunk az E.O.14110 ugyanezen szakaszának (b) bekezdésében a mesterséges intelligenciára. A tanulmány célja érdekében a mesterséges intelligencia és a mesterséges intelligencia rendszer fogalmakat a továbbiakban szinonimaként használok.

³ Mesterséges intelligencia rendelet I. számú melléklet

⁴ Mesterséges intelligencia rendelet indoklása 2.3, ugyanakkor fontos kiemelni, hogy az alacsony kockázatnak nincs definíciója, az indoklás szövegéből pedig az tűnik ki, hogy ahol a mesterséges intelligencia használata nem tiltott és nem minősül nagy kockázatúnak, akkor alacsony kockázatú mesterséges intelligenciáról beszélhetünk.

⁵ Mesterséges intelligencia rendelet 5. cikk

⁶ Mesterséges intelligencia rendelet 9. cikk

⁷ Mesterséges intelligencia rendelet 10. cikk

⁸ Mesterséges intelligencia rendelet 11. cikk

⁹ Mesterséges intelligencia rendelet 12. cikk

üzembe helyezéséhez megfelelőségértékelésnek kell alávetni.¹⁰ Szintén nagy kockázatúnak minősülnek a rendelet III. számú mellékletében felsorolt rendszerek.¹¹ A rendelet alapján vannak olyan területek, ahol a mesterséges intelligencia használatának kockázata nem elfogadható.¹² Nem nagy kockázatú mesterséges intelligencia rendszerek esetében csak minimális kötelezettségeket ír elő a rendelet.¹³

Az Egyesült Államok jogalkotása sem maradt adós a mesterséges intelligenciára vonatkozó szabályozással. 2023 októberében jelent meg az az elnöki rendelet, amelynek célja új standardok kialakítása a mesterséges intelligencia biztonsága kapcsán.¹⁴ A rendelet már más jogszabályban meglévő mesterséges intelligencia fogalmat vesz át. Eszerint a mesterséges intelligencia gépi rendszer, ami ember által meghatározott cél érdekében képes előrejelzéseket, ajánlásokat tenni, döntéseket hozni, legyen szó akár fizikai, akár virtuális világról. Géptől és embertől származó bemeneti adatokat egyaránt használ a környezet érzékelésére, az észleléseket automatizált elemzés segítségével modellekké absztrahálja, majd egy következtetési modell felhasználásával alkot információs vagy cselekvési lehetőségeket.¹⁵

Külön érdemes kiemelni az E.O. 3. szakasz (p) bekezdését, ami a generatív mesterséges intelligenciát határozza meg. Eszerint generatív az a mesterséges intelligencia, ami emulálja (utánozza) a bemeneti adat struktúráját és karakterisztikáját, majd ez alapján derivatív, szintetikus tartalmat készít, ami lehet kép- és vagy hanganyag, szöveg vagy bármilyen más digitális tartalom.¹⁶

A mesterséges intelligencia általános fogalma nehezen adható meg. Az Encyclopedia Britannica jelenleg azt a megfogalmazást tartalmazza, amely szerint mesterséges intelligencia alatt egy számítógép vagy számítógép vezérelte robot azon képességét értjük, amely olyan feladatok végrehajtására képes, amelyeket intelligens létformákhoz kötünk.¹⁷ Más definíció szerint a mesterséges intelligencia olyan szoftver vagy hardverrel integrált szoftver, amelynek célja komplex problémák megoldása, továbbá képes mind a fizikai, mind a digitális világban működni.¹⁸ De ismert olyan meghatározás is, amely szerint az mesterséges intelligencia olyan rendszer,

¹⁰ Mesterséges intelligencia rendelet 6. Cikk (1) bekezdés a) és b) pont

¹¹ Mesterséges intelligencia rendelet 6. Cikk (2) bekezdés

¹² Mesterséges intelligencia rendelet 5. cikk

¹³ Mesterséges intelligencia rendelet indoklás 2.3

¹⁴ E.O. 14110

¹⁵ E.O. 14110 Section 3. (b)

¹⁶ E.O. 14110 Section 3. (p)

¹⁷ (Copeland, 2024)

¹⁸ (Świerczyński & Więckowski, 2023) 221-222.

amelyet emberek terveznek, meghatározott céllal cselekszik a fizikai vagy digitális világban. A cselekvés alapja a környezet megfigyelése, a gyűjtött adatok szerkezetének megismerése vagy rendszerezése, majd a rendszer ezen adatok alapján mérlegel és kiválasztja a legoptimálisabb cselekvést a célnak megfelelően.¹⁹

Ezzel szemben a szakirodalom viszont inkább képességei, felhasználási területe alapján csoportosítja a mesterséges intelligencia rendszereket. A leggyakrabban használt kifejezések az erős mesterséges intelligencia, a gyenge mesterséges intelligencia és/vagy a szűk mesterséges intelligencia, fogalmi meghatározásuk azonban nem egységes, az egyes meghatározások között átfedések vannak. Az erős mesterséges intelligencia fogalma alá érthetjük például azokat a mesterséges intelligenciákat, amelyek:

- (i) esetében a kognitív folyamatokra koncentrálunk,²⁰ vagy
- (ii) képesek lehetnek érzelmekre, gondolkodnak és tudatosak,²¹ vagy
- (iii) kimerítik az emberi gondolkodást,²² vagy
- (iv) egyenlőek az emberrel vagy meghaladják az embert,²³ vagy
- (v) önmaguktól képesek a szükséges információ összeszedésére, a kimenetet pedig a mesterséges intelligencia alkotója sem látja előre,²⁴ vagy
- (vi) tudásuk nem csak egy speciális ágazatra terjed ki, hanem generálisnak tekinthető, vagy²⁵
- (vi) ténylegesen gondolkodik és emberi irányítás nélkül képes kifejező tartalom generálására.²⁶

Ezzel szemben gyenge vagy szűk mesterséges intelligenciának tekinthetők azok a mesterséges intelligenciák, amelyek:

- (i) intelligenciáról szóló elméletek megalkotására képesek, illetve ezeket képesek ellenőrizni,²⁷ vagy
- (ii) amelynek lényege a külvilági viselkedés a kognitív folyamatokkal szemben,²⁸ vagy

¹⁹ (Európai Bizottság, 2018)

²⁰ (Nagy, 2020) 3. Stuart Russel alapján

²¹ (Keserű, 2019) 112. hivatkozik Brighton-Selina definíciójára

²² (Ambrus, 2020) 7-8. Pléh Csabára hivatkozva

²³ (Świerczyński & Więckowski, 2023) 220.

²⁴ (Ribeiro, Coelho, Ferreira, & Branquinho, 2024) 176., (Opderbeck, 2020) 452. Solum definíciójára hivatkozva

²⁵ (Garvey, 2022) 955.

²⁶ (Massaro, Norton, & Kaminski, 2017) 2486.

²⁷ (Keserű, 2019) 112. hivatkozik Brighton-Selina definíciójára

²⁸ (Nagy, 2020) 3. Stuart Russel alapján

(iii) amelynek nincs önálló tudata,²⁹ vagy

(iv) amelyek csak egy területen alkalmazhatók, tudásuk nem tekinthető generálisnak,³⁰ vagy

(v) csak intelligensnek tűnnek, de nem képesek tényleges gondolkodásra vagy emberi beavatkozás nélkül tartalomgenerálásra.³¹

Megállapítható, hogy a jelen tanulmány megírásakor vizsgált szakirodalom sokkal filozofikusabb megközelítést követ a mesterséges intelligencia osztályozását illetően, mint az Európai Unió technikai fogalommeghatározása és kockázat alapú csoportosítása. A személyiség valamilyen formában történő elismerése mellett állást foglaló szakirodalom kapcsán elmondható, hogy elsősorban az erős mesterséges intelligenciára fókuszálva teszi meg állításait, azonban egyes szerzők a gyenge vagy szűk mesterséges intelligencia tekintetében is elismerhetőnek tartják a személyiség meglétét és ezzel együtt a (korlátozott) jogképességet.³² Elmondható, hogy a személyiség elismerése mellett szóló érvek nehezen összeegyeztethetők a ma ismert jogi definíciók száraz, technológia-fókuszú megfogalmazásával.

Kiemelendő, hogy mind az Európai Unió szabályozásában, mind a szakirodalom jelentős részében felelősség alapú megközelítésről beszélhetünk. A leggyakrabban tárgyalt kérdés, amelyre a választ keresik, hogy ki felel a mesterséges intelligencia által okozott kárért. Amennyiben elismerjük a mesterséges intelligencia jogképességét, úgy a válasz egyértelműbbé válik. Ellenkező esetben meg kell találni a felelősségre vonható személyt. A mesterséges intelligenciánál szélesebb körű szakirodalommal rendelkezik a robotjog témaköre. Jelen tanulmány keretén belül a robotok jogaira vonatkozó állításokat is alkalmazom a mesterséges intelligenciára annyiban, amennyiben azok nem köthetők a robot fizikai dimenziójához.

3. Mesterséges intelligencia jogi szemszögből – kitekintéssel a polgári jogi felelősségi szabályok alakulására

A mesterséges intelligencia kapcsán vitatott kérdés, hogy jogalanynak vagy jogtárgynak tekinthető-e. Sokáig egyértelmű volt a jogtárgyi státusz,³³

²⁹ (Ambrus, 2020) 7-8. Pléh Csabára hivatkozva

³⁰ (Garvey, 2022) 955., (Ambrus, 2020) 8. Daniel Ben-Arira hivatkozva, (Świerczyński & Więckowski, 2023) 220.

³¹ (Massaro, Norton, & Kaminski, 2017) 2486.

³² (Garvey, 2022)

³³ (Rácz, 2020) 95.

azonban – mint ahogy a tanulmány későbbi részei taglalják – hipotetikusán már felmerül a mesterséges intelligencia jogalanyként való elismerése. A magyar jog kapcsán vizsgálták, hogy a mesterséges intelligencia lehet dolog, vagyontárgy, szoftver vagy személy is.³⁴ Ez utóbbi mellett és ellen számtalan érv szól, ezekkel a jelen tanulmányban külön fejezet foglalkozik.

Dologként való kezelése elfogadott Kínában, az Egyesült Államokban és az Európai Unióban is.³⁵ Oroszországban olyan javaslat is napvilágot látott, miszerint a mesterséges intelligencia kezelhető az állatokhoz hasonló védett tárgyként.³⁶ Amennyiben ehhez hasonló megközelítést alkalmaznánk a magyar jogban, úgy a Ptk. állattartókra vonatkozó rendelkezéseit tudjuk alkalmazni, azaz az okozott kárért az állattartó felel, kivéve, ha a bizonyítja, hogy nem terheli felróhatóság.³⁷ Amennyiben veszélyes állatról (vagy mesterséges intelligenciáról) van szó, abban az esetben a veszélyes üzem szabályai alkalmazandók.³⁸

A mesterséges intelligencia veszélyes üzemmékként való kezelése nem áll távol a szakirodalomtól sem.³⁹ Ebben az esetben az üzembentartó felróhatóságtól függetlenül felelős, mentesülést csak az jelent, ha az üzembentartó bizonyítja, hogy a kárt olyan elháríthatatlan ok idézte elő, amely a veszélyes üzemi tevékenység körén kívül esett.⁴⁰ Üzembentartó az, akinek az érdekében a veszélyes üzem működik.⁴¹ Ha a mesterséges intelligenciát veszélyes üzemennek tekintjük, akkor a mesterséges intelligencia rendelet üzembentartójának tekinti a szolgáltatót,⁴² a felhasználót,⁴³ a meghatalmazott képviselőt,⁴⁴ az importőrt⁴⁵ és a forgalmazót⁴⁶ is, mindegyiket meghatározva a rendelet szövegében.⁴⁷ Ugyanakkor fontos kiemelni, hogy a mesterséges intelligencia rendelet kötelezettségeket kapcsol az egyes szerepkörökhöz, de a felelősséget külön jogi aktusban kívánja rendezni. Ennek eredményeként született meg egy felelősségről szóló rendelettervezet (a továbbiakban: rendelettervezet)⁴⁸, amelyet a

³⁴ (Stefán, 2020) 187-190.

³⁵ (Hárs, 2023) 128.

³⁶ (Nagy, 2020) 18.

³⁷ Ptk. 6:562.§ (1) bekezdés

³⁸ Ptk. 6:562.§ (2) bekezdés

³⁹ (Csitai, 2019) 25., (Stefán, 2022) 372., (Barbosa, 2023) 155-157.

⁴⁰ Ptk. 6:535.§ (1) bekezdés

⁴¹ Ptk. 6:536.§ (1) bekezdés,

⁴² Mesterséges intelligenciai rendelet 3. Cikk 2.

⁴³ Mesterséges intelligenciai rendelet 3. Cikk 4.

⁴⁴ Mesterséges intelligenciai rendelet 3. Cikk 5.

⁴⁵ Mesterséges intelligenciai rendelet 3. Cikk 6.

⁴⁶ Mesterséges intelligenciai rendelet 3. Cikk 7.

⁴⁷ Mesterséges intelligenciai rendelet 3. Cikk 8.

⁴⁸ Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a szerződésen kívüli polgári jogi felelősségre vonatkozó szabályoknak a mesterséges intelligenciához való hozzáigazításáról (a mesterséges intelligenciával kapcsolatos felelősségről szóló irányelv) COM(2022) 496 final 2022/0303 (COD)

mesterséges intelligencia felelősségéről szóló irányelv tervezete (a továbbiakban: felelősségi irányelv tervezet) követett.⁴⁹ A rendelettervezet kifejezetten tartalmazza, hogy magas kockázatú mesterséges intelligencia rendszerek tekintetében az üzemeltető objektív felelősséggel tartozik a rendszer által okozott sérelmekért és károkért, amit a mesterséges intelligencia által vezérelt akár fizikai, akár virtuális tevékenység okozott,⁵⁰ ez alól csak a vis maior képez kivételt.⁵¹ Nem magas kockázatú mesterséges intelligencia rendszerek tekintetében vétkességen alapuló felelősséget tartalmaz a rendelettervezet.⁵² Szintén felmerülhet a mesterséges intelligencia objektív felelőssége emberi jogi jogsértések esetén.⁵³

Ezzel szemben a felelősségi irányelv tervezet deklarálja, hogy az objektív felelősségi szabályokat és azok alkalmazását a tagállamokra hagyja. Ezeket az irányelv átültetési idejének végétől számított 5 év múlva felül kell vizsgálni, és ennek a felülvizsgálatnak kell kitérnie az objektív felelősségi szabályok létrehozásának szükségességére.⁵⁴ Természetesen a felelősségi irányelv tervezet lehetőséget ad a tagállamoknak, hogy nem vétkességi alapú felelősségi rendszer alkalmazzanak,⁵⁵ illetve kifejezetten említést tesz például a termékfelelősségre vonatkozó irányelv objektív felelősségi szabályairól, mint amelyeket a felelősségi irányelv tervezet nem írja felül.⁵⁶ A tervezet célja mindössze a szubjektív felelősségi szabályok összehangolása a mesterséges intelligencia tekintetében.⁵⁷

Ugyanakkor nem hagyhatjuk figyelmen kívül a mesterséges intelligencia szoftver mivoltát sem.⁵⁸ A szoftverekről a szerzői jogi törvény rendelkezik,⁵⁹ azonban a felelősségi kérdéseket ez a jogszabály nem taglalja.⁶⁰ Annyi azonban megállapítható, hogy a kár keletkezésének nem feltétele a szoftver

⁴⁹ A mesterséges intelligencia polgári jogi felelősségi rendszere. Az Európai Parlament 2020. október 20-i állásfoglalása a Bizottságnak szóló ajánlásokkal a mesterséges intelligenciára vonatkozó polgári jogi felelősségi rendszerrel kapcsolatban. [2020/2014(INL)]

⁵⁰ Rendelettervezet 4. Cikk (1) bekezdés

⁵¹ Rendelettervezet 4. Cikk (3) bekezdés. Megjegyzendő, hogy ismert olyan álláspont is, miszerint a programozónál van a felelősség, hiszen ő alkotta meg a tanulásra képes modellt. (Rác, 2020) 96.

⁵² Rendelettervezet 8. Cikk (1) bekezdés

⁵³ (Barbosa, 2023) A szerző az Európai Unió mesterséges intelligencia rendelete és egy brazil tervezet kapcsán fejt ki álláspontját. Érvelése szerint erre azért van szükség, mert (i) az objektív felelősséget az emberi jogok tiszteletének és védelmének fontosság adja; (ii) a mesterséges intelligencia kiszámíthatatlan, így a kockázat előre nem látható és nehezen kezelhető; (iii) az objektív felelősség biztosítaná, hogy az emberi jogokat kellő súllyal vegyék figyelembe a fejlesztéskor; valamint (iv) nemzetközi szinten elmozdulás figyelhető meg a magas kockázattal járó tevékenységek tekintetében. (Barbosa, 2023) 155-157.

⁵⁴ Felelősségi irányelv tervezet preambulium (31) bekezdés, 5. Cikk (2) bekezdés

⁵⁵ Felelősségi irányelv tervezet preambulium (14) bekezdés

⁵⁶ Felelősségi irányelv tervezet preambulium (11) bekezdés

⁵⁷ Felelősségi irányelv tervezet 1. Cikk (2) bekezdés

⁵⁸ (Stefán, 2020) 187., (Csítei, 2019) 25., (Nagy, 2020) 9., (Stefán, 2022) 382., (Auer, 2021) 107.

⁵⁹ 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról 1. § (2) bekezdés c) pont

⁶⁰ (Stefán, 2020) 187.

hibás működése, így ebben az esetben sem kizárt a veszélyes üzemi felelősség szabályainak alkalmazása.⁶¹

4. Lehet-e személy a mesterséges intelligencia a véleménynyilvánítás szabadságának szempontjából?

A mesterséges intelligencia (jogi) személyként való elismerése számtalan elméleti kérdést vet fel. Ebben a fejezetben azt vizsgálom, hogy egyes alapjogok esetében milyen problémák merülnek fel a mesterséges intelligencia személyiségként való elismerésével kapcsolatban. Röviden ismertetem a mesterséges intelligencia állampolgársággal és letelepedéssel kapcsolatos eddigi tapasztalatait, majd rátérek a szólásszabadság kérdésére. Ennek keretében megvizsgálom azt a lehetőséget, miért lehet személy a mesterséges intelligencia, és amennyiben nem, akkor milyen alapjogi megfontolásokból minősülhet mégis védett beszédnek a kimeneti információ.

A magánjogi értelemben vett személy fogalma hosszú fejlődésen ment keresztül, sokáig nem volt egyértelmű, hogy minden ember személy és jogképes.⁶² E kérdések figyelmen kívül hagyására is találunk azonban példákat, amikor egy adott ország *de facto* elismerte a mesterséges intelligencia személyiségét, olyan jogokkal felruházva, amelyekkel az adott ország jogszabályai szerint csak természetes személy rendelkezhet. A leghíresebb ilyen eset Sophia esete, akit Szaúd-Arábia állampolgárként ismert el, jóllehet Sophia az állampolgárság megszerzésének egyetlen kritériumát sem teljesítette.⁶³ Hasonló példa Japán esetében Mirai, ami állandó lakcímmel és letelepedési engedéllyel rendelkezik, holott erre a japán jogszabályok csak ember esetében adnak lehetőséget.⁶⁴ Ugyanakkor kiemelendő, hogy bár a jogokat megkapják, azok gyakorlására ténylegesen nem képesek, így ezek üresek, nem kapcsolódik hozzá az a tartalom, ami természetes személy esetében igen.⁶⁵

Sophia és Mirai esetében is különleges jogi helyzetet teremt(het), hogy az alkotói jogai továbbra is fennmaradnak, azaz a hozzájuk kapcsolódó (akár tulajdon-, akár szerzői jogokat) a fejlesztő cégek (jogi személyek) birtokolják.⁶⁶ Természetes személy esetében hasonló jogviszony nincs, legközelebb a jelen helyzethez a gondnokság intézménye állhat, azonban

⁶¹ (Csítei, 2019) 25-26.

⁶² Rövid összefoglalásként lásd: (Rácz, 2020) 87-90.

⁶³ (Molnár, 2023) 280-283., (Csítei, 2019) 25-26., (Nagy, 2020) 10-12.

⁶⁴ (Nagy, 2020) 13.

⁶⁵ (Ribeiro, Coelho, Ferreira, & Branquinho, 2024) 181-182.

⁶⁶ (Nagy, 2020) 10.

annak célja, hogy a korlátozottan cselekvőképes vagy cselekvőképtelen személy helyett egy cselekvőképes személy járjon el. Egy magasan funkcionáló mesterséges intelligencia esetében ez a jogintézmény nem értelmezhető.⁶⁷

A közösségi média világában és a chatbotok elterjedésével felmerül a kérdés, hogy lehet-e a mesterséges intelligencia a véleménynyilvánítás szabadságának alanya, vagy van-e ennek a szabadságnak olyan oldala, amely miatt a mesterséges intelligencia kimenetét a szólásszabadság intézményével érdemes védeni. Az emberi jogi egyezmények változó megfogalmazásokat tartalmaznak az alanyokról. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 19. cikke „minden személynek” elismeri ezt a jogát, míg a regionális egyezmények a „mindenki”⁶⁸ vagy „minden egyén”⁶⁹ kifejezést használják. Alaptörvényünk IX. cikk (1) bekezdése is „mindenki” szólásszabadságát ismeri el. E kifejezés alatt természetes és jogi személyek egyaránt értendők.⁷⁰

A gépek kimeneti eredményének szólásszabadsági vonzatait illetően Tim Wu *Machine Speech* című tanulmányának vonatkozó részeit mutatom be röviden. Wu a szólásszabadságot azon személyek esetében ismeri el, akik (1) képesek koncepcionális gondolkodásra és (2) képesek kifejezni a kialakult véleményüket.⁷¹ A szerző nyomán két irányban érdemes vizsgálni: maga a gép (tanulmánya szerint a keresőmotorok, de jelen tanulmányban a mesterséges intelligencia) rendelkezhet-e személyiséggel,⁷² vagy ebben az esetben is meg kell találnunk az embert akár a gép mögött.⁷³

A mesterséges intelligencia személyként való meghatározásának egyik leggyakrabban említett feltétele az önálló, alkotójától független döntéshozatali képesség, mérlegelési képesség, a kifejezés megválasztásának képessége, illetve a már említett koncepcionális gondolkodásra való képesség.⁷⁴ Skálán szemlélítve ez a pont akkor következik be, amikor a mesterséges intelligencia eléri az autonómiának azt a fokát, ahol már nem pusztán automatizmusról, hanem olyan szándékos

⁶⁷ A szakirodalom ezt a jogviszont hasonlítja szülő–gyermek és istenség–teremtény kapcsolathoz is. (Schwitzgebel & Garza, 2015) 109-110.

⁶⁸ Emberi Jogok Európai Egyezménye 10. Cikk; Emberi Jogok Amerikai Egyezménye 13. Cikk,

⁶⁹ Emberek és Népek Jogainak Afrikai Chartája 9. cikk

⁷⁰ (Wu, 2013) 1503. (Hines, 2019) 417.

⁷¹ (Wu, 2013) 1503. Ezzel kapcsolatban ld még: *Autronic AG v. Switzerland*, no. 12726/87 1990. május 22-i ítélet, 47. bekezdés

⁷² Erről az álláspontról lásd pl.: (Koops, Hildebrandt, & Jaquet-Chiffelle, 2010) 555–559.

⁷³ Opderbeck Massaro és Norton (Massaro & Norton, 2016) álláspontjáról megjegyzi, hogy a szólásszabadság vizsgálata a mesterséges intelligencia kapcsán embercentrikus, nem vizsgálják, hogy a nem emberi hallgatók számára értékes-e a mondanivaló. (Opderbeck, 2020) 459-460.

⁷⁴ (Wu, 2013) 1503. (Massaro & Norton, 2016) 1183.

cselekvésről beszélhetünk, amely az öntudaton alapszik.⁷⁵ Schwitzgebel és Garza mellett érvel, hogy a természetes személy és a mesterséges intelligencia között az öntudat, a szabad akarat és a belátás jelentheti a különbséget – akkor, ha a mesterséges intelligencia kimenete nem determinált.⁷⁶ A szakirodalom ismer ugyanakkor olyan álláspontot is, amely elegendőnek tartja az olyan társadalmilag komplex funkcionalitást, amely már az emberi autonómia területét érinti,⁷⁷ illetve elegendő lehet a megfelelő szociális státusz is a véleménynyilvánítás szabadságának elismeréséhez.⁷⁸ Vadymovich pedig egyenesen a robotok nyolcadik jogának tekinti a kommunikációt, ezzel elismerve szólásszabadságot.⁷⁹

Ugyanakkor a szólásszabadság szempontjából érdemes megjegyezni, hogy e szabadságnak az egyik központi eleme a politikai beszéd. Fel kell tenni a kérdést, hogy még ha el is ismerjük a mesterséges intelligencia szólásszabadságát, vajon mennyiben van értelme politikai kérdésben nyilatkozni, ha nem rendelkezik választójoggal,⁸⁰ a politikai témák közül pedig több *per definitionem* nem is érintheti? Például értelmezhető-e a mesterséges intelligencia szólásszabadsága az abortuszkérdésben? Van olyan álláspont, amely szerint a test nélküli lét vagy a mesterséges test nem lehet releváns döntő szempont ebben a kérdésben.⁸¹ Még tovább haladva, elegendő lehet az ember mivolt illúziója is ahhoz, hogy azt érezze az ember, hogy jogokat kell adnia egy gépnek.⁸² Bár Wu művének megszületésekor még nem volt valóság, ma már létezik olyan technológia, amely a koncepcionális gondolkodás látszatát kelti.⁸³ Még ha jelen pillanatban a realitástól távol is áll, úgy tűnik, hogy a mesterséges intelligencia is a szólásszabadság alanya lehet.⁸⁴ Különösen igaz ez az erős mesterséges intelligenciára, de érvek sorakoztathatók fel mellett is, hogy ez a szabadság a gyenge mesterséges intelligenciát is megillessen,⁸⁵ mivel már ezek is képesek nem determinált, nem megjósolható döntéseket hozni.⁸⁶ Más oldalról tekintve a kérdést, Massaro és Norton nem találnak

⁷⁵ (Koops, Hildebrandt, & Jaquet-Chiffelle, 2010) 553. (Tóth & Klein, 2018) 39.

⁷⁶ (Schwitzgebel & Garza, 2015) 103-105. Ismert olyan álláspont, hogy az indetermináltság a mesterséges intelligencia fogalmi eleme. (Barfield, 2018) 3-4.

⁷⁷ (Vadymovich, 2017) 19.

⁷⁸ (Schwitzgebel & Garza, 2015) 102-103.

⁷⁹ (Vadymovich, 2017) 20.

⁸⁰ A mesterséges intelligencia állampolgárságával és választójogával kapcsolatban: pl.: (Summers, 2016) 3-5.

⁸¹ (Schwitzgebel & Garza, 2015) 100-103.

⁸² (Schwitzgebel & Garza, 2015) 111-113.

⁸³ A köznyelvben használt mesterséges intelligencia leginkább a statisztikai alapú intelligenciát jelenti, ugyanakkor létezik egy másik típusú, koncepcionális mesterséges intelligencia is. (Zódi, 2020) 123.

⁸⁴ (Massaro & Norton, 2016) 1192., (Garvey, 2022) 991., (Koops, Hildebrandt, & Jaquet-Chiffelle, 2010). 555-559.

⁸⁵ (Garvey, 2022), (Opderbeck, 2020) 452.

⁸⁶ (Świerczyński & Więckowski, 2023) 220.

olyan doktrínát, amely kizárná az erős mesterséges intelligenciát az Első Alkotmánykiegészítés hatálya alól.⁸⁷

Mielőtt rátérnék arra a kérdésre, hogy ha a mesterséges intelligencia nem személy, így nem önálló jogalany, érdemes megemlíteni azt az álláspontot, hogy a mesterséges intelligencia kimenete minősülhet ettől függetlenül is védhető beszédnek. Ebben az esetben tovább haladva Wu tesztjének személyiség elemén, a személyiség megjelenhet a hallgatóság oldalán is, amennyiben a mondanivalója elég értékes az emberek számára,⁸⁸ illetve az üzenet beszédnek minősül, amelyet a kormány korlátozni kíván és a korlátozás valóban a beszédre irányul.⁸⁹ Bár kicsi a valószínűsége, a közösségi médiában például előfordulhat, hogy a mind a beszélő, mind a hallgatóság mesterséges intelligencia által működtetett fiókokból áll. Opperbeck ugyanakkor jelzi, hogy ezt az esetkört is érdemes lenne megvizsgálni.⁹⁰

Amennyiben a mesterséges intelligenciát jogtárgynak és nem személynek ismerjük el, akkor szükséges meghatározni, hogy kinek a kötelezettségeit teljesíti, vagy kinek a joggyakorlását segíti elő.⁹¹ Ez a személy lehet a mesterséges intelligencia programozója, használója és üzemeltetője is. Mindhárom szerepet természetes vagy jogi személy tölti be, amelyek rendelkeznek szólásszabadsággal. A három szerepkör elválhat egymástól, így feltehetően azt fogjuk beszélőnek tekinteni, aki megadta a megfelelő paramétereket ahhoz, hogy az adott tartalom generálódjon.⁹² A felelősségi rendelet tervezettel és irányelv tervezettel összeolvasva a beszélő szerepkörét betöltheti az üzemeltetők közül a szolgáltató és a felhasználó.⁹³ Míg előbbi vagy a programkódot, vagy a betanításhoz használt adatokat adja meg, addig az utóbbi adja azokat a paramétereket, melyek alapján a tényleges tartalom megszületik. A szolgáltató és a

⁸⁷ (Massaro & Norton, 2016) 1185. Ugyakkor a szerzők is megjegyzik, hogy a méltóság (dignity) mint a szólásszabadság alapja felmerülhet különbségként, azonban a kortárs szólásszabadság doktrína erre a tulajdonságra csak a hallgatóság tekintetében fókuszál. (Massaro & Norton, 2016) 1185.

⁸⁸ (Opperbeck, 2020) 459. és (Garvey, 2022) 969 is hivatkozik (Massaro & Norton, 2016) 1174., 1178., 1190–1191. nagy hatású tanulmányára.

⁸⁹ (Wu, 2013) 1506-1516.

⁹⁰ (Opperbeck, 2020) 460. Amennyiben fordított a helyzet, azaz a beszélő ember, de a hallgatósága nem az, úgy hamis hallgatóságról beszélhetünk. (Delwiche, 2020) 107. Mindenképpen érdekes kérdést vet fel, mennyiben sérti a beszélő szólásszabadságát, ha beszédét csak nem emberi hallgatóság hallja.

⁹¹ (Pizzetti, 2021) 348–349., (Hines, 2019) 408.

⁹² (Hines, 2019) 420. Ennek különösen a közösségi médiában történő kommunikációban van szerepe. A szerző a közösségi média botok kontextusában teszi ezt az állítást. Mesterséges intelligencia tekintetében ez több szereplőt is jelenthet.

⁹³ Kiemelendő, hogy a felhasználó fogalmából a rendelet kizárja azokat a felhasználókat, akik személyes, nem szakmai tevékenységükhöz használják a mesterséges intelligenciát.

felhasználó is elsősorban természetes vagy jogi személy, vagy ezeknek egy csoportja,⁹⁴ ezért szólásszabadsága nem vitatható.

További kérdésként azonban felvethető, hogy a szolgáltató, akár a felhasználó személye lehet-e annyira kicsi hatással a kimeneti adatokra, hogy az egyik üzemeltetői csoport véleményét ne tükrözze, azaz válhat-e a bot tevékenysége annyira mechanikussá vagy indeterminisztikussá, hogy az egyetlen szólásszabadsággal biztosan rendelkező entitásnak sem betudható.⁹⁵ A válasz lehet igen, bár erre az álláspontra is találunk ellenérvet. Benjamin⁹⁶ Wuval vitatkozva a linkgyűjtés és sportújságírás automatizálásának folyamatát lépésről lépésre elemezve nem talál olyan fázist, amelynek során a programozó szólásszabadsága elveszhetne. A szerző első vizsgált példája az „Isten halott” kifejezésre adott eredmények gyűjteménye egy online falon, amelynek lehet üzenetértéke, de maga az üzenet ismeretlen. A második példában egy újságíró automatizálja a meccsösszefoglalók megírásának minden lépését. Mindkét feladat mesterséges intelligenciánál lényegesen egyszerűbb szoftverek segítségével megoldható, az utóbbi feladat esetében azonban logikus választás lehet a mesterséges intelligencia alkalmazása is, amennyiben az újságíró nem szeretné meghatározni sem az adatforrást, sem a kifejezőkészséget, mindössze egy előre betanított modellnek ad instrukciókat a cikk megírásához. A kérdés, hogy ilyen mértékű ráhatás elegendő-e ahhoz, hogy az így megírt cikkhez az újságíró jogait és kötelezettségeit társítsuk. Hasonló érvelést találunk Schwitzgebel és Garza tanulmányában is. A csúszós lejtőnek nevezett érvelés és gondlatkísérlet lényege, hogy idővel képesek lehetünk a pszichikum érintetlensége mellett (akár csak a mesterséges végtagok esetében) szépen lassan az agy minden részét mesterségesre kicserélni, majd ezt egy mesterséges testben is létrehozni. Ennek a folyamatnak szerinte nincs olyan lépése, ahol meg tudnánk állapítani a jogok elvesztését.⁹⁷

Ha úgy tekintjük, hogy léteznek olyan botok, amelyek önmagukban nem alanyai a szólásszabadságnak és tevékenységük annyira eltávolodott a bot használatától, hogy az már nem neki betudható,⁹⁸ a személyiség kérdésének vizsgálata továbbra is szükséges marad a hallgatóság oldaláról,

⁹⁴ A mesterséges intelligencia kimenete végső soron visszavezethető emberi programozókra, illetve felhasználókra akár közvetlenül, akár jogi személyiségen vagy más szervezeten (például ügynökségen, hatóságon) keresztül.

⁹⁵ (Koops, Hildebrandt, & Jaquet-Chiffelle, 2010) 508., (Wu, 2013) 1504., (Świerczyński & Więckowski, 2023) 220.

⁹⁶ (Benjamin, 2013) 1458–1472.

⁹⁷ (Schwitzgebel & Garza, 2015) 102-103.

⁹⁸ Teleföntársaságok esetén látunk erre példát, hogy a teleföntársaság kapcsolata a beszéddel túl távoli és túl mechanikus, a tartalom ismerete és a választás is hiányzik ahhoz, hogy kiadónak tekintse őket a jog. (Wu, 2013) 1521.

mivel a szólásszabadságban megjelenik az információhoz jutás joga is. Ugyanakkor a mesterséges intelligencia kimenete veszélyes üzeneteket is hordozhat, így ebben az esetben a hallgatóság jogai védelmének kell előtérbe kerülni.⁹⁹

Jogi személy esetében a személyiség megléte megköveteli, hogy mögötte egy ember vagy emberek egy csoportja álljon, amely cselekszik. Ez a(z erős) mesterséges intelligencia esetében nem teljesül, hiszen az képes embertől független, autonóm cselekvésre, míg a jelenlegi fogalmunk szerinti jogi személy nem.¹⁰⁰ Jelen esetben tehát nem személy(ek)et helyettesít, hanem önmaga lépne be autonóm, döntéshozatalra önállóan (döntéshozatali szerv nélkül) döntésre képes személyként.¹⁰¹

Praktikus szempontból két érv hozható fel: (i) jogi személyiséget annak adunk, akinek a viselkedését jogi normákkal befolyásolhatjuk, vagy amelyekben keresztül emberi viselkedést szeretnénk szabályozni,¹⁰² (ii) másrészt a jogi személyiség megadásával szeretnénk megkönnyíteni az üzleti életet, de ehhez nem szükséges feltétlenül minden jog elismerése.¹⁰³

A mesterséges intelligencia személyiségének elismerése – és ezáltal bizonyos szabadságjog elismerése – ellen szól, hogy ez a helyzet magában rejti az a veszélyt, hogy mérlegeléskor előfordulhat, hogy valós emberi érdekeket és értékeket sorolunk hátra.¹⁰⁴ Jogtudományi szempontból pedig ellenérv lehet, hogy ez az elismerés nehezen illeszthető be a mostani fogalomrendszerünkbe.¹⁰⁵ Ezért vagy új típus megalkotása szükséges, vagy valamely meglévő kategóriában kell kibővítenünk a meghatározást, amely alapján a személyiség elismerhető.¹⁰⁶ Az európai elektronikus személyiség ötletére válaszul született nyílt levél szerint a mesterséges intelligenciának semmilyen jogi státusz nem adható, sem a természetes személy, sem a jogi személy, sem az angolszász, illetve német jogban megtalálható bizalmi

⁹⁹ (Massaro, Norton, & Kaminski, 2017) 1191–1192.

¹⁰⁰ (Keserű, 2019) 115-116.

¹⁰¹ (Rác, 2020) 97.

¹⁰² (Ribeiro, Coelho, Ferreira, & Branquinho, 2024) 174.

¹⁰³ (Kurki, 2019) 177., 179., (Świerczyński & Więckowski, 2023) 220., (Keserű, 2019) 116., (Ribeiro, Coelho, Ferreira, & Branquinho, 2024) 181-182., (Keserű, 2019) 116.

¹⁰⁴ (Schwitzgebel & Garza, 2015) 111-113.

¹⁰⁵ (Rác, 2020) 92.

¹⁰⁶ A Naffine által összegyűjtött elméletek közül az első szerint – amit Vigyorgó Macska elméletként hivatkozik – a jogi személyiség csak absztrakt, üres jogi fogalom, ami annyit tesz, hogy jogok és kötelezettségek alanya lehet. Az elmélet szerint jogi személyiséget az okozza, hogy a fogalmi rendszerünk emberközpontú, az emberi léttől tesszük függővé a jogokat, a mesterséges intelligencia esetében pedig nehezen értelmezhető, hogy “létezésük” végső soron a jog elismerésétől függ, nem az ember mellé lép be a jogalanyok közé, mint a jogi személy, hanem az ember helyett. (Rác, 2020) 92.

vagyonkezelés intézménye nem nyújt megfelelő alapot erre, sőt egyenesen szembe menne az Európai Unió Alapjogi Chartájával.¹⁰⁷

5. Áttekintés - mesterséges intelligencia a magánjog és a közjog egyéb területein

A felelősség kérdése mellett a leggyakrabban tárgyalt téma a mesterséges intelligencia helye a szellemi tulajdon szempontjából. Bár a mesterséges intelligencia maga szoftver – és ezáltal szellemi alkotás – képes szerzői művek, illetve szabadalom tárgyát képező találmányok megalkotására. A szerző kiléte természetes személy vagy természetes személyek egy csoportja lehet.¹⁰⁸ A szerzői jogi jogosultság előfeltétele a jogképesség, ami természetes személyek vagy egy csoportjuk (vagy jogi személyek) esetében nem kérdéses, azonban a gép esetében igen.¹⁰⁹ Amennyiben a mesterséges intelligenciát nem tekintjük jogképes személynek, úgy az a helyzet áll elő, amelyben a szerző és a mű elválnak egymástól, a szerző nem feltétlenül birtokolja azokat a képességeket, amelyek a védett mű megalkotásához szükségesek.¹¹⁰ Például egy képgeneráló mesterséges intelligencia esetében valószínű, hogy a mesterséges intelligenciát programozó személyek nem rendelkeznek olyan szintű grafikus képességekkel, amilyenekkel a mesterséges intelligencia alkot.

Büntetőjogi szempontból felmerül a kérdés, ki a tettese a mesterséges intelligencia által „elkövetett” bűncselekményeknek? A mesterséges intelligencia nem lehet a büntetőjog alanya, mivel nem felróható emberi magatartásról van szó.¹¹¹ A magyar jogszabályokat vizsgálva az önálló felelősség kizárt.¹¹² Közvetett tettesség esetében a mögöttes emberi tettes azonosítható, de ez feltételeznél, hogy a mesterséges intelligencia is tettes, a tettességhez pedig továbbra is hiányzik az emberi magatartás.¹¹³

Polgári jog világában speciális, ma még a jog által nem ismert státuszt is kaphat a mesterséges intelligencia. Oroszországban javaslat született arra, hogy a robot-ügynökök (amelyek feltehetően mesterséges intelligenciát használnak) egyedi státuszt kapnának, így – a jogi személyekhez hasonlóan – külön vagyonnal rendelkeznének és ezzel felelnének az okozott

¹⁰⁷ <http://robotics-openletter.eu/> Letöltés dátuma: 2024.05.01

¹⁰⁸ (Keserű, 2019) 120. Az 1999. évi LXXVI. törvény a szerzői jogról

¹⁰⁹ (Keserű, 2019) 120.

¹¹⁰ (Keserű, 2019) 120.

¹¹¹ (Ambrus, 2019) 13-14.

¹¹² (Ambrus, 2020) 11-15.

¹¹³ (Ambrus, 2020) 11-15.

károkért.¹¹⁴ Megemlítenéd még az Európai Unióban korábban javasolt elektronikus személyiség, amely felelősséggel tartozna saját tevékenységéért.¹¹⁵

Ugyanebben a körben érdemes megemlíteni a képviselőség lehetőségét. Míg egyes álláspontok szerint a képviselét ellátásához jogi személyiség szükséges,¹¹⁶ más esetben felvetődik, hogy a kettő elválhat egymástól.¹¹⁷ A külföldi jogirodalom ezt a lehetőséget széles körben tárgyalja mint agent-problémát.¹¹⁸

6. Összefoglalás

A mesterséges intelligencia személyiségének – és ezáltal jogképességének – kérdése ingoványos terep. A fogalom meghatározása is problémás, lévén más megközelítést alkalmaz az amerikai és az európai jogalkotó, mint a szakirodalom. Az előbbiek technikai alapon közelítik meg a rendszert, milyen módszerekkel és milyen típusú eredmény előállítására várható, míg az utóbbi – különösen a csoportosítás tekintetében – az emberhez való hasonlatosságot és képességeket helyezi előtérbe. Az Európai Unió a csoportosítás szempontjából sem az erős és gyenge mesterséges intelligencia felosztást követi, hanem kockázati alapon közelíti meg a szabályozási kérdéseket. Ebben az esetben arra a kérdésre, hogy a jog elismerheti-e a mesterséges intelligencia jogképességét, nemleges választ kell adnunk. Mind az amerikai, mind az európai jogi fogalom tekintetében a technikai elem a meghatározó, azaz a gépi tanulás útján hiába érné el a mesterséges intelligencia az ember szintjét, predikcióit, döntéseinek következményét továbbra sem lenne szükséges eltérően kezelni.

Alapjogi szempontból, bár látunk példákat *de facto* elismerésre, azok elenyészőek, inkább kuriózumnak, érdekességnek tekinthetők. A szólásszabadságot kiemelve az alapjogok közül a tanulmány körbejárta a kimeneti eredmények megítélését. Arra következtetésre lehet eljutni, hogy mind az erős, mind a gyenge mesterséges intelligencia eredménye minősülhet védett beszédnek a szólásszabadság szempontjából, azonban

¹¹⁴ (Nagy, 2020) 19.

¹¹⁵ Az Európai Parlament 2017. február 16-i állásfoglalása a Bizottságnak szóló ajánlásokkal a robotikára vonatkozó polgári jogi szabályokról 2015/2103(INL) 59. bekezdés (f) pont, a téma kapcsán lásd bővebben pl.: (Stancati & Gallo, 2020)

¹¹⁶ A kérdés kapcsán lásd pl.: (Ribeiro, Coelho, Ferreira, & Branquinho, 2024) 173.

¹¹⁷ A kérdés kapcsán lásd pl.: (Ribeiro, Coelho, Ferreira, & Branquinho, 2024) 173.

¹¹⁸ A kérdés kapcsán lásd pl.: (Cavinato & Casano, 2018), (Chopra & White, 2004)

ez a hallgatóság szempontjából is alátámasztható, illetve lehetséges a mesterséges intelligencia szolgáltatója vagy felhasználója jogaival érvelni.

Kiemelésre érdemes továbbá, hogy praktikus érvek is szólhatnak a jogi személyiség megadás mellett, azonban ezeknek elsősorban más jogágakban lehet hatása.

Végezetül röviden kitér a tanulmány arra, hogy a mesterséges intelligencia milyen kérdéseket vet fel a büntetőjog, a polgári jog, illetve a szerzői jog területén.

Felhasznált irodalom

Ambrus, I. (2019): Az önvezető járművek és a jogi felelősség. In: Glavanits Judit (szerk.): *A gazdasági jogalkotás aktuális kérdései* (9-16.). Budapest: Dialóg Campus.

Ambrus, I. (2020): A mesterséges intelligencia és a büntetőjog. *Állam- és Jogtudomány* (4.) 4-23.

Auer, Á. (2021): Gondolatok a mesterséges intelligencia egyes polgári jogi kérdéseiről. *Scientia et Securitas*, 2.(1.), 106-113. DOI: <https://doi.org/10.1556/112.2021.00010>

Barbosa, L. V. (2023): Artificial intelligence: a claim for strict liability for human rights violations. *Revista de Direito Internacional, Brasilia*(2), 149-159. DOI: <https://doi.org/10.5102/rdi.v20i2.9119>

Barfield, W. (2018): Towards a law of artificial intelligence. In *Research Handbook on the Law of Artificial Intelligence* (old.: 2-39). Cheltenham: Edward Elgar Publishing. DOI: <https://doi.org/10.4337/9781786439055.00011>

Benjamin, S. M. (2013): Algorithms and Speech. *University of Pennsylvania Law Review*, 161(6), 1445-1494. (Letöltés dátuma: 2023. 03. 11.)

Cavinato, F., & Casano, F. (2018): AI-“Agents”: to be, or not to be, in the legal domain. *Dundee Student Law Review*, 5(2).

Chopra, S., & White, L. (2004): Artificial Agents – Personhood in Law and Philosophy. In: *Proceedings of the 16th European Conference on Artificial Intelligence ECAI'2004, including Prestigious Applicants of Intelligent Systems, PAIS 2004, Valencia, Spain, August 22-27, 2004*.

Copeland, B. J. (2024. 04 30): *artificial intelligence*. Encyclopedia Britannica: <https://www.britannica.com/technology/artificial-intelligence>

Csitéi, B. (2019): Az önvezető gépjárművel és a polgári jogi kárfelelősség. In: Glavanits Judit (szerk.): *A gazdasági jogalkotás aktuális kérdései* Budapest: Dialóg Campus Kiadó 23-30.

Delwiche, A. (2020): Computational Propaganda and the Rise of the Fake Audience. In P. Baines, N. O'Shaughnessy, & N. Snow, *The SAGE Handbook of Propaganda* 105-125. DOI: <https://doi.org/10.4135/9781526477170.n8>

Garvey, J. B. (2022): Let's Get Real: Weak Artificial Intelligence Has Free Speech Rights. *Fordham Law Review*, 91(3), 953-991. (Letöltés dátuma: 2023. 03. 15.; <https://ir.lawnet.fordham.edu/flr/vol91/iss3/5>)

Hárs, A. (2023): A mesterséges intelligencia nemzetközi szervezetek általi szabályozásának összehasonlítása az emberi jogok szemüvegén át. *PRO PUBLICO BONO - Magyar Közigazgatás(2.)*, 125-143. DOI: <https://doi.org/10.32575/ppb.2023.2.7>

Hines, M. (2019): I smell a Bot: California's S.B. 1001, Free Speech, and the Future of Bot Regulation. *Houston Law Review*, 57, 405-435.

Keserű, B. A. (2019): A mesterséges intelligencia néhány magánjogi aspektusáról. In: Glavanits Judit (szerk.): *A gazdasági jogalkotás aktuális kérdései*. Budapest: Dialóg Campus Kiadó 53-68.

Koops, B.-J., Hildebrandt, M., & Jaquet-Chiffelle, D.-O. (2010): Bridging the Accountability Gap: Rights for New Entities in the Information Society? *Minnesota Journal of Law, Science & Technology*, 11(2), 497-561. (Letöltés dátuma: 2023. 03. 05.)

Kurki, V. A. (2019): *The Theory of Legal Personhood*. Online edn: Oxford University Press. DOI: <https://doi.org/10.1093/oso/9780198844037.001.0001>

Massaro, T. M., Norton, H., & Kaminski, M. E. (2017): SIRI-OUSLY 2.0: What Artificial Intelligence Reveals About the First Amendment. *Minnesota Law Review*, 2481-2525.

Massaro, T., & Norton, H. (2016): Siri-ously? Free speech rights and artificial intelligence. *Northwestern University Law Review*, 110, 1169-1194.

Molnár, B. (2023): Személy-e a mesterséges intelligencia? *Vállalkozásfejlesztés a XXI. században 2.*, 280-290. https://kgk.uni-obuda.hu/wp-content/uploads/2024/01/19_202311VF_2023_II_kotet.pdf (Letöltés dátuma: 2024. 04. 21.)

Naffine, N. (2003): Who Are Law's Persons? From Cheshire Cats to Responsible Subjects. *The Modern Law Review*, 66(3), 346-367. DOI: <https://doi.org/10.1111/1468-2230.6603002>

Nagy, T. (2020): A jövő kihívásai: robotok és mesterséges intelligencia az alapjogi jogalanyiség tükrében. *MTA Law Working Papers*, 1-24., <https://jog.tk.hun-ren.hu/mtalwp/a-jovo-kihivasai-robotok-es-mesterseges-intelligencia-az-alapjogi-jogalanyisag-tukreben> (Letöltés dátuma: 2024. 04. 27.)

Opderbeck, D. W. (2020): Artificial Intelligence, Rights and the Virtues. *Washburn Law Journal*, 60, 455-474.

Pizzetti, F. G. (2021): Embryos, Organoids and Robots: "legal subjects"? *BioLaw Journal*, 345-352. DOI: <https://doi.org/10.15168/2284-4503-755>

Rácz, L. (2020): A személy és a dolog fogalmának (lehetséges) változásai a mesterséges intelligencia és a kriptovaluta világában. *Állam- és Jogtudomány* (4.), 82-107. <https://jog.tk.hu/allam-es-jogtudomany-2020-4-szam> (Letöltés dátuma: 2024. 03. 05.)

Ribeiro, B., Coelho, H., Ferreira, A., & Branquinho, J. (2024): Metacognition, Accountability and Legal Personhood of AI. (H. S. Antunes, P. M. Freitas, A. L. Oliveira, C. M. Pereira, E. Vaz de Sequeira, & L. B. Xavier, szerk.) *Law, Governance and Technology Series*, 58, 169-186. DOI: [10.1007/978-3-031-41264-6_9](https://doi.org/10.1007/978-3-031-41264-6_9).

Schwitzgebel, E., & Garza, M. (2015): A Defense of the Rights of Artificial Intelligences. *Midwest Studies in Philosophy*, 39.(1.), 98-119. DOI: <https://doi.org/10.1111/misp.12032>

Stancati, C., & Gallo, G. (2020): Could an Electronic Person Exist? Robots and Personal Responsibility. In: *The Logic of Social Practices. Studies in Applied Philosophy, Epistemology and Rational Ethics* (52. kötet, 121-129.). SpringerLink. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-030-37305-4_8

Stefán, I. (2020): A mesterséges intelligencia jogi szabályozásának egyes kérdései. *Miskolci Jogi Szemle*, 3., 184-191.

Stefán, I. (2022): A mesterségesintelligencia-rendszerek felelősségi kérdései az uniós dokumentumok és a magyar szabályozás tükrében. *Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica*, 364-387. DOI: <https://doi.org/10.32978/sjp.2022.030>

Summers, C. (2016. 11 3-5): *Can "Samantha" Vote? - On the question of Singularity, Citizenship and the Franchise.* https://www.academia.edu/29673069/Can_Samantha_Vote_On_Singularity_Citizenship_and_the_Franchise (Letöltés dátuma: 2023. 03. 06.)

Świerczyński, M., & Więckowski, Z. (2023): A UNIFORM ARTIFICIAL INTELLIGENCE STATUTE. *Zeszyty Prawnicze*, 23(1), 217-253. DOI: <https://doi.org/10.21697/zp.2023.23.1.09>

Tóth, A., & Klein, T. (2018): Technológia és Robotjog. In: A. Grad-Gyenge, T. Klein, E. G. Szabó, & A. Tóth: *Az infokommunikációs és technológia jog alapjai*. NKE 30-45. <https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/static/pdfjs/web/viewer.html?file=https://tudasportal.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/20.500.12944/7133/Az%20infokommunik%C3%A1ci%C3%B3s%20%C3%A9s%20technol%C3%B3gia%20jog%20alapjai.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Letöltés dátuma: 2023. 03. 15.)

Vadymovych, S. Y. (2017): Artificial Personal Autonomy and Concept of Robot Rights. *European Journal of Law and Political Sciences*, 17-21. DOI: <https://doi.org/10.20534/ejpls-17-1-17-21>

Wu, T. (2013): Machine Speech. *University of Pennsylvania Law Review*, 161(6), 1495-1533.

Zódi, Zs. (2020): A robottanácsadók jogi problémái: hogyan szabályozzuk a robotokat? *Állam- és Jogtudomány*(4), 108-128. https://jog.tk.hu/uploads/files/2020-04_ZODI-tan.pdf (Letöltés dátuma: 2023. 03. 15.)

On Some Issues of Artificial Intelligence and Law

Summary

Due to the recent emergence of artificial intelligence, the legal issues we know from science fiction has become problems of our near-future. This article covers the definition of AI in the AI Act and the relevant presidential Executive Order. The main focus is on the responsibility of AI and its possible legal personhood in terms of fundamental rights. As the literature review shows, AI's personhood is widely debated, while the speech rights questions can be covered by the rights of the persons behind AI or by its listeners' rights. The complications arising in criminal law and intellectual property are also mentioned.